

Avaleht>Perekonnaasjad ja pärimine>Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Tsiviilõiguse valdkonnas jätkuvad ELi õiguse kohaselt need pooleliolevad menetlused, mis on algatatud enne üleminekuperioodi lõppu. Vastastikusel kokkuleppel Ühendkuningriigiga hoiab e-õiguskeskkonna portaal Ühendkuningriigiga seotud asjakohast teavet oma portaalis kuni 2024. aasta lõpuni.

Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Põhja-Iirimaa

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Põhja-Iirimaa on abielu lahutamist käsitlevad õigusnormid sätestatud abieluasju käsitlevas 1978. aasta korralduses (Põhja-Iirimaa) (*Matrimonial Causes (Northern Ireland) Order 1978*) (edaspidi „1978. aasta korraldus“).

Üks abikaasadest võib taotleda abielu lahutamist, esitades kohtule sellekohase kirjaliku avalduse (*petition*). Abielu lahutamist taotleb isik on hageja (*petitioner*) ja vastaspool on kostja (*respondent*). Hageja peab tõendama, et abielu on pöördumatult lõppenud, ning esitama tõendid ühe asjaolu esinemise kohta viiest (vt allpool küsimusele nr 2 antud vastus). Abielu lahutamise avaldust ei saa esitada esimese kahe abieluaasta jooksul, kuid nende kahe aasta jooksul kogutud tõendeid saab kasutada selle tõendamiseks, et abielu on pöördumatult lõppenud.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise ainus põhjus saab olla asjaolu, et abielu on pöördumatult lõppenud. Üldiselt peab hageja abielu pöördumatu lõppemise tõendamiseks näitama vähemalt ühe järgmise asjaolu esinemist.

Kostja on toime pannud abielurikkumise. Sellele asjaolule ei saa tugineda, kui pärast abielurikkumise ilmsikstulekut jätkas hageja kostjaga kooselu rohkem kui kuue kuu jooksul või selliste ajavahemike jooksul, mis kokku moodustasid rohkem kui kuus kuud.

Kostja on käitunud sellisel viisil, et hagejalt ei saa eeldada kostjaga kooselu jätkamist. Sellele asjaolule ei saa tugineda, kui pooled on jätkanud kooselu kuus kuud või kauem pärast sellise ebamõistliku käitumise viimase intsidendi kuupäeva.

Kostja on hageja maha jättnud avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikuseks kaheaastaseks perioodiks.

Pooled on elanud lahus avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikused kaks aastat ning kostja on nõus abielu lahutamisega.

Pooled on elanud lahus avalduse esitamisele vahetult eelnenud järjestikused viis aastat. Kostja nõusolekut ei ole vaja ning ta võib olla vastu abielu lahutamisele selle alusel, et lahutusega kaasnevad suured rahalised või muud raskused.

Selle kaalumisel, kas kostja on hageja maha jättnud või kas pooled on elanud lahus teatava järjestikuse aja jooksul, ei võeta arvesse mis tahes (kokku alla kuue kuu pikkuseid) ajavahemikke, mil pooled jätkasid kooselu. Mis tahes selliseid ajavahemikke ei võeta siiski arvesse mahajätmise või lahuselu kestuse osana.

Kui kohus on tõendite põhjal veendunud, et abielu on pöördumatult lõppenud, väljastab ta esialgse kohtumääruse (*decree nisi*) (abielu lahutamist võimaldav kohtumäärus).

Lahutusmenetlus loetakse lõpuleviiduks, kui esialgne kohtumäärus muudetakse lõplikuks. Avalduse esialgse kohtumääruse lõplikuks muutmiseks saab teha kuus nädalat ja üks päev pärast esialgse kohtumääruse kuupäeva. Kui 12 kuu jooksul pärast esialgse kohtumääruse tegemist ei ole avaldust esitatud, võidakse hagejal paluda esitada viivituse kohta vande all koostatud kirjalik tunnistus (*affidavit*). Teatavate asjaolude korral võib kohtumääruse lõplikuks muutmist taotleda kostja. Pooled saavad uuesti abielluda alles pärast seda, kui on tehtud lõplik kohtumäärus.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Lahutusjärgsete suhte reguleerimiseks puuduvad erinormid. Kuid pooltelt ei eeldata kooselu jätkamist ning juhul, kui naine võttis abielludes mehe perekonnanime, võib ta oma sünnijärgse perekonnanime tagasi võtta.

3.2 vara jagamise kohta abikaasade vahel

1978. aasta korraldus sisaldab ulatuslikke sätteid, mis võimaldavad kohtul tegeleda poolte vara käsitlevate küsimustega ja reguleerida nende rahalisi kokkuleppeid, seda nii abikaasadevahelistes suhtes kui ka seoses perekonnas elavate lastega.

Kohus võib abielu lahutamist käsitleva määruse tegemisel või hiljem teha ka vähemalt ühe järgmistest määrustest:

määrus korrapäraste maksete tegemise kohta;

määrus ühekordse makse tegemise kohta;

määrus vara jagamise kohta;

määrus pensioni jagamise või tehtavate pensionimaksete kindlaksmääramise kohta.

Enne määruse tegemist kaalub kohus kõiki asjaolusid. Kohtu jaoks on kõige olulisem abikaasade kõigi alla 18aastaste laste heaolu tagamine.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Pärast abielu lahutamist jääb mõlemale vanemale vanemlik vastutus abielust sündinud laste eest ja nad peavad jätkuvalt ülal pidama perekonnas elanud alaealisi lapsi.

Kui tegemist on alaealise (alla 16aastase) lapsega või üle 16aastase lapsega, kes jätkab hariduse omandamist või kutseõpet, peab hageja täitma vormi M4, esitades sellel asjaomase lapsega seotud korraldused. Vormiga kutsutakse pooli tegema jõupingutusi selleks, et jõuda kokkuleppele seoses lapse tulevikku käsitlevate ettepanekutega. Kuid kui kokkulepet ei ole võimalik saavutada, on kostjal võimalus teha märkusi kavandatud korralduste kohta ning kohus võib kasutada talle lapsi käsitleva 1995. aasta korraldusega (Põhja-Iirimaa) (*Children (Northern Ireland) Order 1995*) antud volitusi (nt seoses lapse elukoha kindlaksmääramisega).

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Abielu lahutamisega lõpeb kohustus pidada üleval teist abikaasat, välja arvatud juhul, kui kohus on teinud määruse elatise maksmise või vara jagamise kohta.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?

Kohtuliku lahusele avalduse võib esitada juhul, kui abielu on lõppenud, kuid hageja ei soovi mingil põhjusel abielu lahutada. Juhul kui hageja saab kohtulikku lahusele võimaldava kohtumääruse, ei pea ta enam oma abikaasaga koos elama. Tal ei ole siiski õigust uuesti abielluda. Pärast kohtulikku lahusele võimaldava kohtumääruse saamist on võimalik taotleda abielu lahutamist.

5 Millised on lahusele eeltingimused?

Kui taotletakse kohtulikku lahusele võimaldavat kohtumäärust, ei ole vaja tõendada, et abielu on pöördumatult lõppenud.

6 Millised on lahusele õiguslikud tagajärjed?

Abikaasadelt ei eeldata kooselu jätkamist. Kui kohtulikku lahusele võimaldav kohtumäärus on jõus ja üks abikaasadest sureb testamenti jätmata, jagatakse tema vara nii, nagu oleks teine abikaasa juba surnud, ja teisel abikaasal jäävad saamata mis tahes hüved, mida ta vastasel korral oleks saanud. Kohtu pädevus vara jagamisel on üldiselt ühesugune nii kohtuliku lahusele kui ka lahutuse korral. Kohus ei saa siiski teha määrust pensioni jagamise kohta.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?

Kehtetuks tunnistamise määрус tehakse siis, kui hageja tõendab, et abielu oli kas tühine või suhteliselt tühine. Tühine abielu on selline, mida ei oleks kunagi tohtinud sõlmida ja mida käsitatakse algusest peale õigustühisena. Suhteliselt tühine abielu on selline, mille seaduslikkust tunnistatakse ja mis kestab kuni kehtetuks tunnistamiseni.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Abielu on tühine ja kehtetu, kui tõendamist leiab üks järgmistest asjaoludest:

pooled on liiga lähedastes sugulussuhetes;

üks pool on alla 16aastane;

abielu sõlmimisel ei ole järgitud nõuetekohaseid formaalsusi;

abiellumise ajal oli üks pool juba seaduslikus abielus;

pooled on samast soost (üks pool peab olema meessoost ja teine naissoost);

tegemist on väljaspool Põhja-lirimaad sõlmitud polügaamilise abieluga ja ühe abikaasa alaline asukoht abielu sõlmimise ajal oli Põhja-lirimaal.

Abielu on suhteliselt tühine, kui tõendamist leiab üks järgmistest asjaoludest:

abielus ei ole ühe abikaasa võimetuse tõttu jõutud suguaktini;

üks abikaasadest ei ole nõustunud suguaktiga;

puudub ühe abikaasa tegelik tahteavaldus abielu sõlmimiseks (näiteks kui talle avaldati survet ja teda sunniti nõustuma või kui ta ei mõistnud tseremoonia tegelikku laadi);

abiellumise ajal pödes üks abikaasadest vaimuhaigust;

abiellumise ajal pödes üks abikaasa nakkuslikku suguhaigust;

abiellumise ajal ootas naine last mehelt, kes ei olnud tema abikaasa.

Juhul kui abielu kehtetuks tunnistamist taotletakse ühel neljast viimatinimetatud põhjusest, tuleks avaldus esitada kolme aasta jooksul alates abielu sõlmimisest. Kohus võib siiski teatavate asjaolude korral anda loa avalduse esitamiseks väljaspool seda tähtaega.

Kui kehtetuks tunnistamist taotletakse kahel viimatinimetatud põhjusel, peab hageja tõendama, et abielu sõlmimise ajal ei olnud ta haigusest või rasedusest teadlik.

Kohus ei tunnista suhteliselt tühist abielu kehtetuks, kui kostja tõendab järgmist:

hageja oli teadlik asjaolust, et abielu võidakse kehtetuks tunnistada, kuid toimis selliselt, et oli alust arvata, et kehtetuks tunnistamist ei taotle; ning kehtetuks tunnistamine oleks ebaõiglane.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kui abielu on tühine, siis on see täielikult kehtetu ja seda käsitatakse nii, nagu seda poleks kunagi sõlmitudki. Kui abielu on suhteliselt tühine, siis käsitatakse seda kehtetuna alates kehtetuks tunnistamise määрусe lõplikuks muutumise kuupäevast.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Põhja-lirimaal on palju lepitusteenuseid osutavaid organisatsioone (nt Relate). Lepitus võib teil aidata tegeleda lahutuse praktiliste aspektidega, sealhulgas rahaliste kokkulepete ja vanemaks olemise küsimustega.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Abielu lahutamise, kohtuliku lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avalduse võib esitada kas kõrgema astme kohtule (*High Court*) või lahutusasju menetlevale maakohtule (*county court*). Kuid kui kostja esitab maakohtule esitatud avalduse peale vastuväite, edastatakse kohtuasi kõrgema astme kohtule. Kohtute aadressid ja telefoninumbrid on kättesaadavad [Põhja-lirimaal kohtute ja tribunali teenistuse](#) veebisaidil.

Menetluse algatamiseks tuleb asjaomasele kohtule saata nõutavad vormid koos järgmiste dokumentidega:

abielutunnistuse originaal (mitte fotokoopia) koos tõestatud tõlke ja vande all koostatud kirjaliku tunnistusega, kui abielu sõlmiti väljaspool Põhja-lirimaad;

perekonnas elavate alla 18aastaste laste sünnitunnistuste originaalid (tuleb kasutada pikka vormi, millel on esitatud kõik üksikasjad vanemate ja laste kohta); avalduses osutatud mis tahes kohtumääruse koopia;

sellise mis tahes kokkuleppe (nt rahalise kokkuleppe) originaal ja kaks koopiat, millega seoses soovitakse kohtu määrust; ning

kohtukulude tasumist tõendavad dokumendid (kohtu kantselei nõustab tasumisele kuuluva summa küsimuses).

Kohtu kantseleist on võimalik saada vormide blankette ja juhiseid nende täitmiseks. Kohtutöötajad ei saa siiski anda õiguslast nõu või öelda teile, mida te peate kirjutama.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Teil on õigus taotleda menetlusabi. Võimaliku antava rahalise abi tase sõltub siiski rahalise olukorra hindamise tulemustest. Isegi kui teie rahalise olukorra hindamise tulemusena tunnistatakse teid abikõlblikuks, peate te võib-olla maksma osa kuludest. Võidakse kokku leppida, et see summa tuleb teatava aja jooksul õigusabi osakonnale tagasi maksta. Lisaks abikõlblikkuse rahalistele kriteeriumidele peate te vastama ka muudele nõuetele, s.t peab olema piisavalt alust menetluse algatamiseks või enda kaitsmiseks ning kõiki asjaolusid arvestades peab selline tegutsemine olema mõistlik.

13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist käsitleva lõpliku kohtumääruse peale ei saa edasikaebust esitada, kui kannatajal poolel oli võimalus esitada edasikaebus esialgse kohtumääruse (*decree nisi*) peale, kuid ta ei kasutanud seda võimalust. Peale selle saab nende kohtumääruste peale, mis tehti poolte nõusolekul, esitada edasikaebuse üksnes kohtu loal. Apellatsioonikohtul on mitmekülgne pädevus ja kohus võib algset otsust kinnitada, selle tühistada või seda muuta.

14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruses (EÜ) nr 1347/2000 (edaspidi „määrus”) on sätestatud, et ühes liikmesriigis abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud otsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse (peale asjaomases määruses endas sätestatud menetluse) järgimist nõudmata.

Kõik huvitatud pooled võivad taotleda otsuse tunnustamist ning tunnustamata jätmise põhjused on rangelt piiritletud (näiteks võib tunnustamisest keelduda juhul, kui otsus on vastuolus avaliku korraga).

Tunnustamise avaldus tuleb esitada Põhja-lirimaa kõrgema astme kohtule.

Kui määrus ei ole kohaldatav, võib otsuse teha kooskõlas 1986. aasta perekonnaseaduse artikliga 46, kus on esitatud teises riigis tehtud ning abielu lahutamist, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate otsuste tunnustamise üldised tingimused.

Avaldus teises riigis tehtud ning abielu lahutamist, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva otsuse tunnustamiseks tuleb esitada kõrgema astme kohtule. Selleks tuleb esitada avaldus (*petition*), millele tuleb lisada abielu lahutamist, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamist käsitleva kohtumääruse koopia.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kuna abielu lahutamist, lahuse ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate otsuste tunnustamise asju (nii määruse kui ka 1986. aasta perekonnaseaduse alusel) arutab kõrgema astme kohus (*High Court*), menetleb ka kavandatava tunnustamisega seotud mis tahes vastuväiteid see kohus. Tunnustamata jätmise alused on esitatud määruse artiklis 15 ja 1986. aasta perekonnaseaduse artiklis 51.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Kui Põhja-lirimaa kohus leiab, et ta on pädev arutama abielu lahutamist, lahuse ja abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevaid asju, kohaldatakse Põhja-lirimaa õigust.

Põhja-lirimaa kohus on pädev menetlema abielu lahutamist või kohtulikku lahuse käsitlevaid asju (isegi juhul, kui abielu sõlmiti välisriigis) järgmistel juhtudel:

kohtul on pädevus määruse alusel; või

ükski määrust kohaldava riigi kohus (s.t sellise riigi kohus, kus määrust kohaldati alates selle vastuvõtmisest või kus hakati määrust kohaldama hiljem) ei ole määruse kohaselt pädev ja üks abikaasadest on menetluse alustamise ajal Põhja-lirimaa elanik.

Põhja-lirimaa kohus on pädev menetlema abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevaid asju (isegi juhul, kui abielu sõlmiti välisriigis) järgmistel juhtudel:

kohtul on pädevus määruse alusel; või

ükski määrust kohaldava riigi kohus ei ole määruse kohaselt pädev ja

ühe abikaasa alaline asukoht on menetluse alustamise ajal Põhja-lirimaal; või

üks abikaasadest on enne menetluse alustamise kuupäeva surnud ja enne surma oli tema alaline asukoht Põhja-lirimaal või tema alaline elukoht oli Põhja-lirimaal vahetult enne surma ühe aasta jooksul.

Lingid

Põhja-lirimaa kohtute ja tribunalide teenistus

Lisateave menetlusabi kohta on kättesaadav [Põhja-lirimaa õigusabi osakonna](#) veebisaidil.

Lisateave lepituse kohta on kättesaadav [organisatsiooni „Relate NI”](#) veebisaidil ja [Ühendkuningriigi perelepituse instituuti](#) (*UK College of Family Mediators*) veebisaidil.

See veebileht on osa portaalist „[Teie Euroopa](#)”.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

This webpage is part of an EU quality network

Viimati uuendatud: 18/12/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.